

ТРСТЕНИЧАНИ, ПОДИГНИТЕ ГЛАС ПРОТИВ ОТРОВА У НАШЕМ ДВОРИШТУ

– Компанија Србија никл ће инсистирати да настави посао око истраживања налазишта никла у Србији и очекује да ће добити дозволу и за Мокрој гору.

Челник те компаније Драгослав Божовић је казао да Србија никл има већ две дозволе за истраживања на подручјима општина Врњачка бања и Топола и да је поднела захтеве за још две локације на Мокрој гори.

Божовић је на питање новинара како ће превазићи неслагање локалних власти око истраживања и експлоатације никла **казао да се предложеним решењима новог закона „одузима моћ одлучивања локалним самоуправама“.**

Према његовим речима, то ће онемогућити да се без стручне аргументације и знања обустављају послови. ???

САОПШТЕЊЕ САНУ ИЗ СЕПТЕМБРА ПРОШЛЕ ГОДИНЕ:

Иако смо били убеђени да је опасност која је Србији претила од отварања рудника никла у Мокрој Гори, Липовици и Врњачкој бањи, отклоњена још пре седам година, она се ових дана поново надвила над нашом земљом. Наиме, намера да се рудници никла на поменутих локацијама ипак отворе поново је постала актуелна.

Подсећамо да је Министарство рударства и енергетике Владе Републике Србије, у новембру 2004. године, одобрило енглеској фирми Динара Ницкел д.о.о. да на територији Мокре Горе врши геолошка истраживања никла и пратећих метала, гвожђа и кобалта, с намером да ту касније отвори и рудник. Кад је та одлука, у јануару 2005. године, објављена, изазвала је велико узнемирење јавности. Делећи то узнемирење, и суочена са последицама такве одлуке по очување животне средине, Српска академија наука и уметности је закључила да се разговор о последицама отварања рудника никла мора пренти са терена политике на терен науке. Зато је академику Драгомиру Виторовићу, некадашњем професору Хемијског факултета, који је 1999. године направио стручну анализу последица НАТО-бомбардовања, поверила да сличну анализу направи и о последицама отварања рудника никла.

У каснијој фази, том послу су се придружили и академици Зоран Максимовић, некадашњи, и Видојко Јовић, актуелни професор Рударско-геолошког факултета у Београду.

Та анализа је убедљиво показала да таква одлука „доноси далеко већу штету него корист, јер већ геолошка истраживања у предвиђеном обиму, а да се не помиње њихово подизање на полуиндустријски или индустријски ниво, озбиљно угрожавају флору и узнемиравају фауну“, да „нарушавају изглед подручја и деградирају основне природне вредности и ресурсе“, и да „експлоатација сличних, сиромашних руда, претвара зелене површине у Месечеве пејзаже“. Технички поступак при коме се никл испира сумпорном киселином прљав је и изузетно опасан. Опасан је и сам транспорт те киселине кроз Србију. Упозорено је на тенденцију у већини развијених земаља „да се ‘прљаве’ технологије пребацују недовољно развијеним земљама“. У тој анализи се даље каже: „Важно је исто тако истаћи да, на основу досадашњих истраживања, лежишта руда гвожђа, никла и кобалта на подручју Мокра Гора, у погледу положаја, дебљине слојева и концентрације метала нису перспективна. Наиме, морала би се одлагати огромна количина покривке да би се дошло до танких слојева сиромашне руде, а неко евентуално обogaћивање руде би било погубно за читав крај и његову околину. **Ваздухом, водом, саобраћајем, надалеко би се разносили разноврсни опасни загађивачи животне средине.“ Приликом разговора о овој анализи наглашено је да се „у земљама трећег света, под плаштом експлоатације руде, копају јаме за одлагање јаловине, у које се касније одлаже нуклеарни отпад“.**

Једном речју, закључено је да би такав рудник био „еколошка бомба“, која би Златибор, Тару и Шарган претворила у пустиње без трага и знака живота, и која би Дрину, и све њене притоке, претворила у мртве реке.

Председништво САНУ је ову анализу прихватило, и надлежном Министарству проследило, као свој званичан документ и став. У исто време, САНУ је, при свом Одбору за заштиту човекове и животне средине, формирала и Акциони подбор за заштиту Мокре Горе.

На основу свега тога, Министарство је повукло своју одлуку да предузећу Динара Ницкел д.о.о. дозволи истраживања у Мокрој Гори. Мокра Гора је била одбрањена, али је то предузеће своју пажњу усредредило на шумадијско село Липовац. Академија се, са истом аргументацијом, ангажовала и у одбрани Липовца. Међутим, кад је и Липовац одбрањен, уследио је покушај да се рудник никла отвори у другој држави, у Босни и Херцеговини, у Републици Српској, у селу Вардиште, које је од Мокре Горе, како мештани оба села кажу, „удаљено нула километара“. Тако се над Мокром Гором поново надвила иста претња. САНУ је тада, заједно са Одбором за обнову Шарганске осмице, с којим иначе сарађује још од 2001. године, у Јатарама организовала скуп, на коме су учествовали и представници Вишеграда, којима су предочене наше анализе. Захваљујући томе, то предузеће је морало да одустане и од истраживања у Вардишту.

Чинило се да је Акциони подбор за заштиту Мокре Горе дефинитивно отклонио ову опасност од наших крајева. Међутим, ових дана је објављено да је Министарство природних ресурса, рударства и просторног планирања неким компанијама поново издало дозволе за истраживања наслага никла у Мокрој Гори, Липовцу и Врњачкој бањи, обећавајући им при том да ће им помоћи да у тај посао уђу „са што мање препрека“. Тако се Србија, упркос научним анализама и аргументима, и данас, 2012, нашла тамо где је била 2005. године. Аргументација, на којој је САНУ заснивала свој став, поново је драматично актуелизована.

САНУ се осећа обавезном да, позивајући се искључиво на научне аргументе, упозори на катастрофалне последице оваквих одлука, да надлежнима препоручи да овакве одлуке не доносе без консултације са научним институцијама, и да на све нас апелује да више мислимо на очување здраве природне средине него на неизвесни профит, који би је, извесно, за сва времена, претворио у беживотну пустињу.

Председништво Српске академије наука и уметности

Академик Никола Хајдин, председник

TRSTENIČANI, PODIGNITE GLAS PROTIV OTROVA U NAŠEM DVORIŠTU

– Kompanija Srbija nikl će insistirati da nastavi posao oko istraživanja nalazišta nikla u Srbiji i očekuje da će dobiti dozvolu i za Mokru goru.

Čelnik te kompanije Dragoslav Božović je kazao da Srbija nikl ima već dve dozvole za istraživanja na područjima opština Vrnjačka banja i Topola i da je podnela zahteve za još dve lokacije na Mokroj gori.

Božović je na pitanje novinara kako će prevazići neslaganje lokalnih vlasti oko istraživanja i eksploatacije nikla **kazao da se predloženim rešenjima novog zakona "oduzima moć odlučivanja lokalnim samoupravama"**.

Prema njegovim rečima, to će onemogućiti da se bez stručne argumentacije i znanja obustavljaju poslovi. ???

SAOPŠTENJE **SANU** IZ SEPTEMBRA PROŠLE GODINE:

Iako smo bili ubeđeni da je opasnost koja je Srbiji pretila od otvaranja rudnika nikla u Mokroj Gori, Lipovici i Vrnjačkoj banji, otklonjena još pre sedam godina, ona se ovih dana ponovo nadvila nad našom zemljom. Naime, namera da se rudnici nikla na pomenutim lokacijama ipak otvore ponovo je postala aktuelna.

Podsećamo da je Ministarstvo rudarstva i energetike Vlade Republike Srbije, u novembru 2004. godine, odobrilo engleskoj firmi Dinara Nickel d.o.o. da na teritoriji Mokre Gore vrši geološka istraživanja nikla i pratećih metala, gvožđa i kobalta, s namerom da tu kasnije otvori i rudnik. Kad je ta odluka, u januaru 2005. godine, objavljena, izazvala je veliko uznemirenje javnosti. Deleći to uznemirenje, i suočena sa posledicama takve odluke po očuvanje životne sredine, Srpska akademija nauka i umetnosti je zaključila da se razgovor o posledicama otvaranja rudnika nikla mora prenti sa terena politike na teren nauke. Zato je akademiku Dragomiru Vitoroviću, nekadašnjem profesoru Hemijskog fakulteta, koji je 1999. godine napravio stručnu analizu posledica NATO-bombardovanja, poverila da sličnu analizu napravi i o posledicama otvaranja rudnika nikla. U kasnijoj fazi, tom poslu su se pridružili i akademici Zoran Maksimović, nekadašnji, i Vidojko Jović, aktuelni profesor Rudarsko-geološkog fakulteta u Beogradu.

Ta analiza je ubedljivo pokazala da takva odluka „donosi daleko veću štetu nego korist, jer već geološka istraživanja u predviđenom obimu, a da se ne pominje njihovo podizanje na poluindustrijski ili industrijski nivo, ozbiljno ugrožavaju floru i uznemiravaju faunu“, da „narušavaju izgled područja i degradiraju osnovne prirodne vrednosti i resurse“, i da „eksploatacija sličnih, siromašnih ruda, pretvara zelene površine u Mesečeve pejzaže“. Tehnički postupak pri kome se nikl ispira sumpornom kiselinom prljav je i izuzetno opasan. Opasan je i sam transport te kiseline kroz Srbiju. Upozoreno je na tendenciju u većini razvijenih zemalja „da se 'prljave' tehnologije prebacuju nedovoljno razvijenim zemljama“. U toj analizi se dalje kaže: „Važno je isto tako istaći da, na osnovu dosadašnjih istraživanja, ležišta ruda gvožđa, nikla i kobalta na području Mokra Gora, u pogledu položaja, debljine slojeva i koncentracije metala nisu perspektivna. Naime, morala bi se odlagati ogromna količina pokrivke da bi se došlo do tankih slojeva siromašne rude, a neko eventualno obogaćivanje rude bi bilo pogubno za čitav kraj i njegovu okolinu. **Vazduhom, vodom, saobraćajem, nadaleko bi se raznosili raznovrsni opasni zagađivači životne sredine.“ Prilikom razgovora o ovoj analizi naglašeno je da se „u zemljama trećeg sveta, pod plaštom eksploatacije rude, kopaju jame za odlaganje jalovine, u koje se kasnije odlaže nuklearni otpad“.**

Jednom rečju, zaključeno je da bi takav rudnik bio „ekološka bomba“, koja bi Zlatibor, Taru i Šargan pretvorila u pustinje bez traga i znaka života, i koja bi Drinu, i sve njene pritoke, pretvorila u mrtve reke.

Predsedništvo SANU je ovu analizu prihvatilo, i nadležnom Ministarstvu prosledilo, kao svoj zvaničan dokument i stav. U isto vreme, SANU je, pri svom Odboru za zaštitu čovekove i životne sredine, formirala i Akcioni pododbor za zaštitu Mokre Gore.

Na osnovu svega toga, Ministarstvo je povuklo svoju odluku da preduzeću Dinara Nickel d.o.o. dozvoli istraživanja u Mokroj Gori. Mokra Gora je bila odbranjena, ali je to preduzeće svoju pažnju usredsredilo na šumadijsko selo Lipovac. Akademija se, sa istom argumentacijom, angažovala i u odbrani Lipovca. Međutim, kad je i Lipovac odbranjen, usledio je pokušaj da se rudnik nikla otvori u drugoj državi, u Bosni i Hercegovini, u Republici Srpskoj, u selu Vardište, koje je od Mokre Gore, kako meštani oba sela kažu, „udaljeno nula kilometara“. Tako se nad Mokrom Gorom ponovo nadvila ista pretnja. SANU je tada, zajedno sa Odborom za obnovu Šarganske osmice, s kojim inače sarađuje još od 2001. godine, u Jatarama organizovala skup, na kome su učestvovali i predstavnici Višegrada, kojima su predočene naše analize. Zahvaljujući tome, to preduzeće je moralo da odustane i od istraživanja u Vardištu.

Činilo se da je Akcioni pododbor za zaštitu Mokre Gore definitivno otklonio ovu opasnost od naših krajeva. Međutim, ovih dana je objavljeno da je Ministarstvo prirodnih resursa, rudarstva i prostornog planiranja nekim kompanijama ponovo izdalo dozvole za istraživanja naslaga nikla u Mokroj Gori, Lipovcu i Vrnjačkoj banji, obećavajući im pri tom da će im pomoći da u taj posao uđu „sa što manje prepreka“. Tako se Srbija, uprkos naučnim analizama i argumentima, i danas, 2012, našla tamo gde je bila 2005. godine. Argumentacija, na kojoj je SANU zasnivala svoj stav, ponovo je dramatično aktuelizovana.

SANU se oseća obaveznom da, pozivajući se isključivo na naučne argumente, upozori na katastrofalne posledice ovakvih odluka, da nadležnima preporuči da ovakve odluke ne donose bez konsultacije sa naučnim institucijama, i da na sve nas apeluje da više mislimo na očuvanje zdrave prirodne sredine nego na neizvesni profit, koji bi je, izvesno, za sva vremena, pretvorio u beživotnu pustinju.

Predsedništvo Srpske akademije nauka i umetnosti

Akademik Nikola Hajdin, predsednik